EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 13.3.2024
COM(2024) 123 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

om midtvejsevaluering af det ottende miljøhandlingsprogram

{SWD(2024) 60 final}

1. INDLEDNING 2
2. FREMSKRIDT HEN IMOD PRIORITEREDE MÅL 3
2.1 Hurtig og forudsigelig reduktion af drivhusgasemissioner og forbedring af naturlige kulstofdræn 3
2.2 Styrkelse og integrering af klimatilpasning, herunder økosystembaserede tilgange 6
2.3 En ren cirkulær økonomi 8
2.4 Nulforurening for et giftfrit miljø 11
2.5 Beskyttelse, bevarelse og genopretning af biodiversitet 13
2.6 Mindskelse af miljø- og klimapresset fra produktion og forbrug 15
3. FREMSKRIDT MED HENSYN TIL UDVALGTE GRUNDFORUDSÆTNINGER 18
3.1 Gennemførelse, håndhævelse og retsstatsprincippet på miljøområdet 18
3.2 Finansiering af omstillingen 18
3.3 Forvaltning med henblik på integreret politikudformning 20
3.4 Bæredygtige forretningsmodeller for en modstandsdygtig økonomi 21
3.5 Retfærdig omstilling og miljømæssig retfærdighed 21
3.6 Sammenhæng mellem miljø og sundhed 23
3.7 Digitalisering 23
3.8 Global udbredelse 24
4. MÅLING AF FREMSKRIDT 25
5. KONKLUSIONER 25

1. INDLEDNING

Klimaændringer og miljøforringelse udgør en generationsmæssig udfordring, som videnskabsfolk og i stigende grad økonomer advarer om, kan ramme et punkt, hvor der er ingen vej tilbage[1], og den europæiske grønne pagt anerkender alvoren af denne udfordring. Med den grønne pagt er kursen sat for, at EU bliver verdens første *klimaneutrale kontinent, som er ressourceeffektivt og ikke lader nogen personer eller steder i stikken, senest i 2050*[2]. Den grønne pagt fastsætter en omstillingsdagsorden, så EU kan blive en moderne og konkurrencedygtig økonomi, der er modstandsdygtig over for eksterne chok, og som giver personer mulighed for at leve et retfærdigt og velstående liv i et sundt miljø.

Med udgangspunkt i den grønne pagt fastlægger det **ottende miljøhandlingsprogram**[3] en ramme for miljø- og klimapolitiske tiltag frem til 2030 med seks tematiske prioriterede mål for 2030 og et langsigtet prioriteret mål for 2050 om et godt liv inden for planetens grænser. I handlingsprogrammet udpeges grundforudsætningerne for, at alle sektorer kan opfylde disse mål på en sammenhængende måde. Gennemførelsen af handlingsprogrammet er afgørende for at nå miljø- og klimamålene i FN's 2030-dagsorden og dens mål for bæredygtig udvikling og for at opfylde multilaterale miljø- og klimaaftaler.

I overensstemmelse med artikel 5, stk. 1, i det ottende miljøhandlingsprogram indeholder denne rapport en **midtvejsevaluering**[4] af de fremskridt, der er gjort med hensyn til at opfylde programmets tematiske prioriterede mål. I forbindelse med evalueringen ser man på status for grundforudsætningerne og de fremskridt, der er gjort med hensyn til at overvåge og vurdere systemiske ændringer. Evalueringen ledsages af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, der giver en dybere indsigt i hvert prioriteret mål, de gunstige rammer, overvågningen samt programmets vision for 2050.

Denne midtvejsevaluering bygger på **Det Europæiske Miljøagenturs overvågningsrapport** om fremskridt hen imod målene i handlingsprogrammet[5], som er baseret på overvågningsrammen for det ottende miljøhandlingsprogram[6]. Den tager også hensyn til drøftelserne med medlemsstaternes eksperter og interessenter, den feedback, der er modtaget som svar på indkaldelsen af feedback[7], og andre relaterede resultater.

Overordnet set har de ambitiøse foranstaltninger, som EU har truffet, ført til fremskridt, navnlig med hensyn til at reducere drivhusgasemissionerne, forbedre luftkvaliteten og mobilisere finansiering til den grønne omstilling. **Opfyldelsen af målene for 2030 er inden for rækkevidde**, hvis medlemsstaterne opfylder deres forpligtelser til at gennemføre politikker og love.

---

1 https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf. I rapporten "Global Risk Report" (rapport om globale risici) fra World Economic Forum (det verdensøkonomiske forum) fra 2024 udpeges risici for klimaændringer og miljøforringelser som værende de største risici på kort og lang sigt.

2 COM(2019) 640 final.

3 Afgørelse (EU) 2022/591.

4 Artikel 4 i afgørelse (EU) 2022/591.

5 https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme.

6 COM(2022) 357 final.

7 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14080-8th-Environment-Action-Programme-Mid-term-Review_en.

Der er imidlertid **behov for en yderligere indsats** for at skifte til bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug. Det vil bl.a. kræve, at man sammen med de relevante interessenter undersøger passende alternativer på tværs af vigtige økonomiske sektorer, som samtidig kan sikre EU's konkurrenceevne. EU's forbrug fører til virkninger, der stadig overskrider nogle af planetens grænser. Selv om der er opnået betydelige resultater i de seneste år, herunder stor udbredelse af vedvarende energi og en mindre afhængighed af fossile brændstoffer, kan EU reducere anvendelsen af råstoffer og fossile ressourcer yderligere. Dette vil bidrage til at reducere niveauet af luft-, vand- og jordforurening og tabet af biodiversitet og dermed lette presset på økosystemerne og værdikæderne.

Det er derfor afgørende at **vedtage og fuldt ud gennemføre de ambitiøse foranstaltninger, der er truffet inden for rammerne af den europæiske grønne pagt som afspejlet i det ottende miljøhandlingsprogram**, for at opnå reelle virkninger i praksis og modstandsdygtighed på lang sigt for EU's økonomi og samfund.

2. FREMSKRIDT HEN IMOD PRIORITEREDE MÅL

2.1 Hurtig og forudsigelig reduktion af drivhusgasemissioner og forbedring af naturlige kulstofdræn

Klimaændringerne tager fart, og de har i stigende grad større konsekvenser for mennesker, natur og økonomier, både i EU og i hele verden.

EU har gjort gode fremskridt hen imod målet om at reducere nettodrivhusgasemissionerne. Men det er nødvendigt at gøre mere for at nå det mål for nettooptag af drivhusgasser gennem kulstofdræn, som er fastlagt for nettooptag fra arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (LULUCF). Udviklingen i denne sektor er negativ i EU, som mister kulstofdræn, og nogle medlemsstaters arealanvendelsessektor producerer flere emissioner, end de optager.

Samlet set fremgår det af data for 2022, at **EU's egne nettoemissioner af drivhusgasser** (ekskl. international luftfart) **falder støt** og faldt med 32,5 % i 2022 (sammenlignet med 1990)[8]. For at nå EU's 2030-mål for reduktion af drivhusgasemissionerne (en reduktion på mindst –55 % i forhold til 1990) og opnå klimaneutralitet senest i 2050 er det imidlertid nødvendigt, at **tempoet for emissionsreduktionen fremskyndes, så man næsten når op på en tredobling af det årlige reduktionsniveau**, som man i gennemsnit har opnået i løbet af det seneste årti. I forhold til tidligere modvirkende foranstaltninger er det i bygge- og transportsektoren, hvor der er behov for de mest betydelige emissionsreduktioner, da dekarboniseringstempoet i disse sektorer er trægt eller endda bevæger sig i den forkerte retning.

For at **nå målet for nettooptag af drivhusgasser gennem kulstofdræn inden for sektorerne for arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug** er det afgørende at øge kulstofoptaget betydeligt**.**

[8] COM(2023) 653 final.

EU satte sig et juridisk bindende mål om at opnå **klimaneutralitet og modstandsdygtighed for hele økonomien senest i 2050 i den europæiske klimalov**[9], som blev vedtaget i 2021. Den europæiske klimalov fastsætter også et foreløbigt mål om en indenlandsk reduktion af nettodrivhusgasemissionerne (emissioner efter fratrækning af optag) på mindst 55 % i forhold til 1990-niveauerne senest i 2030.

"Fit for 55"-pakken[10] med foranstaltninger bringer EU nærmere på sine klimamål på en retfærdig, omkostningseffektiv og konkurrencedygtig måde. EU har vedtaget de fleste af de vigtigste forslag i pakken[11], som, hvis de gennemføres fuldt ud, vil sikre, at EU opfylder sit ajourførte mål for nettodrivhusgasemissioner for 2030. **EU's reviderede emissionshandelssystem er** nu mere ambitiøst og vil reducere emissionerne med 62 % i forhold til 2005-niveauet i 2030 og udvides til at omfatte international søtransport. Et nyt særskilt emissionshandelssystem vil finde anvendelse på drivhusgasemissioner fra brændstofforbrænding inden for sektorerne for vejtransport og bygninger og sektorer med små emissioner (ETS 2)[12] og vil i 2030 have en emissionsreduktion på 42 % i forhold til 2005.

EU besluttede at hæve det overordnede emissionsreduktionsmål, der er fastsat i **forordningen om indsatsfordeling**[13], som omfatter drivhusgasemissioner fra indenlandsk transport (undtagen CO_2 fra luftfart), bygninger, landbrug, småindustri og affald, fra 29 % til 40 % i forhold til 2005 inden 2030, hvor der er **reviderede mål for 2030 for hver medlemsstat**.

I den **nye LULUCF-forordning**[14] fastsættes et overordnet mål på EU-plan om at opnå et landbaseret nettooptag på 310 mio. ton CO_2-ækvivalenter i 2030.

I 2022 og 2023 fremsatte Kommissionen yderligere forslag for at fremskynde den retfærdige og inklusive omstilling til klimaneutralitet. Parlamentet og Rådet nåede f.eks. til enighed om den reviderede forordning om fluorholdige drivhusgasser (F-gasser)[15], som vil reducere emissionerne fra disse meget kraftige drivhusgasser yderligere. Kommissionen foreslog mere ambitiøse emissionsreduktionsmål for tunge køretøjer[16]. Den foreslog også REPowerEU-planen[17] med specifikke foranstaltninger til at mindske EU's energiafhængighed af russiske fossile brændstoffer og fremskynde gennemførelsen af den europæiske grønne pagt med nye tiltag, der bygger på "Fit for 55"-pakken. For at styrke EU's åbne strategiske autonomi og konkurrenceevne og fremme innovation, navnlig inden for grønne teknologier, og sikre en

9 Forordning (EU) 2021/1119.
10 COM(2021) 550 final.
11 Dette omfatter det reviderede EU ETS-direktiv, et nyt emissionshandelssystem for bygninger, vejtransport og brændstoffer, markedsstabilitetsreserven, forordningen om indsatsfordeling, CO_2-standarder for biler og varevogne, forordningen om arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug, CO_2-grænsetilpasningsmekanismen, oprettelsen af den sociale klimafond, FuelEU Maritime, forordningen om infrastruktur for alternative brændstoffer (AFIR), ReFuel EU Aviation, direktivet om energieffektivitet og direktivet om vedvarende energi. Forslaget til revision af energibeskatningsdirektivet er det eneste, som afventer godkendelse.
12 Direktiv (EU) 2023/959 om ændring af direktiv 2003/87/EF.
13 Forordning (EU) 2023/857.
14 Forordning (EU) 2023/839.
15 COM(2022) 150 final.
16 COM(2023) 88 final.
17 COM(2022) 230 final.

problemfri klimaomstilling foreslog Kommissionen en industriplan for den grønne pagt. Forordningen om nettonulindustri og forordningen om kritiske råstoffer[18] er de vigtigste retsakter til at nå disse mål.

Der er behov for **kulstoffjernelse**, for at EU kan opnå klimaneutralitet i 2050 og derefter overgå til negative emissioner, for at minimere EU's kumulerede drivhusgasbudget[19]. For at sikre EU-certificeret kulstoffjernelse af høj kvalitet foreslog Kommissionen en lovgivningsmæssig ramme for **certificering af kulstoffjernelse**[20]. Målet er at etablere en gennemsigtig og troværdig forvaltningsramme, herunder for udvikling af certificeringsmetoder, tilskynde til yderligere investeringer i kulstoffjernelsesaktiviteter og øge deres udbredelse. Kommissionen udsendte i februar 2024 en meddelelse om industriel kulstofforvaltning for at støtte EU's indsats for at opnå klimaneutralitet senest i 2050 og negative emissioner derefter.

Med **biodiversitets-, jord- og skovstrategierne** har EU fastsat ambitiøse mål for at beskytte økosystemerne, navnlig de kulstofrige økosystemer. Forordningen om naturgenopretning[21] vil bidrage til at **genoprette forringede økosystemer, navnlig økosystemer med et stort potentiale for opsamling og lagring af kulstof,** såsom skove, tørvemoser og vådområder. EU's tilsagn om at plante mindst **3 mia. yderligere træer** inden 2030 vil også støtte foranstaltninger til modvirkning af klimaændringer. Ved at sikre, at EU's forbrug og produktion ikke bidrager til skovrydning, er forordningen om **tilgængeliggørelse på EU-markedet og eksport fra Unionen af visse råvarer og produkter, der er forbundet med skovrydning og skovforringelse**[22], et andet vigtigt redskab i kampen mod klimaændringer og standsning af tabet af biodiversitet.

Det er afgørende, at "Fit for 55"-pakken **gennemføres fuldt ud**, og at der mobiliseres **tilstrækkelige investeringer** (se afsnit 3.2). For nogle medlemsstater er deres fremskridt ikke i overensstemmelse med det indsatsniveau, der kræves for at opfylde de langsigtede klimamål.

På grundlag af oplysningerne i udkastet til **de ajourførte nationale energi- og klimaplaner** frem til 2030 anslås nettodrivhusgasemissionerne i 2030 at være 51 % lavere end i 1990[23], hvilket er 4 procentpoint under det mål på 55 %, der er fastsat i klimaloven. Dette skøn benytter det loft, der er fastsat for LULUCF-sektorens bidrag til "Fit for 55"-målet, der er fastsat til 225 mio. ton CO_2-ækvivalenter. Hvis bidraget fra LULUCF-sektoren lægges til dette loft, vil det føre til en samlet reduktion af emissionerne på 51,7 %. Ifølge det udviklingsforløb, der er fastlagt i udkastet til ajourførte nationale energi- og klimaplaner, forventes det ikke, at EU når

[18] Yderligere oplysninger findes i statusrapporten over klimaindsatsen i 2023.

[19] Det Europæiske Videnskabeligt Rådgivende Organ om Klimaændringer (ESABCC) (2023), Scientific advice for the determination of an EU-wide 2040 climate target and a greenhouse gas budget for 2030-2050, digital object identifier (DOI) 10.2800/609405.

[20] COM(2022) 672 final.

[21] COM(2022) 304 final.

[22] Forordning (EU) 2023/1115.

[23] Samlede nettodrivhusgasemissioner, herunder LULUCF-sektoren og med undtagelse af international transport.

målet om klimaneutralitet i 2050[24]. Selv om emissionerne i EU er faldet med 32,5 %[25] siden 1990, fremhæver analysen af de forventede emissioner i udkastet til ajourførte nationale energi- og klimaplaner behovet for at øge tempoet. Udkastet til ajourførte nationale energi- og klimaplaner bringer os tættere på at opfylde EU's mål for 2030, men der er et klart behov for en ekstra indsats for at fremskynde gennemførelsen af den vedtagne Fit for 55-lovgivning. Medlemsstaterne er nu i gang med at ajourføre deres planer senest i juni 2024 og overvejer, hvordan politikker og investeringer kan forbedres med henblik på at nå målet for 2030 om en nettoreduktion af EU's drivhusgasemissioner på mindst 55 %

I februar 2024 offentliggjorde Kommissionen som krævet i den europæiske klimalov en meddelelse og en detaljeret konsekvensanalyse af **EU's klimamål for 2040** for at fastlægge, hvordan man med udgangspunkt i det aftalte delmål for 2030 opnår **nettonulemissioner senest i 2050**. 2040-målet vil skabe forudsigelighed for beslutningstagere og investorer med henblik på at holde EU på rette spor mod klimaneutralitet og støtte gennemførelsen af 2030-målene. Det vil også sende et stærkt signal til EU's partnere rundt om i verden om behovet for at intensivere den globale klimaindsats.

Med sin meddelelse indleder Kommissionen en dialog med interessenter om vejen frem til 2040. Et lovgivningsforslag om ændring af den europæiske klimalov med henblik på at medtage dette mål samt den politiske ramme for perioden efter 2030 vil være klar til den næste Kommission. Det aftalte mål vil danne grundlaget for EU's nye nationalt bestemte bidrag, som alle parter i Parisaftalen skal forelægge senest i 2025.

2.2 Styrkelse og integrering af klimatilpasning, herunder økosystembaserede tilgange

Ifølge de seneste rapporter fra Det Mellemstatslige Panel om Klimaændringer vil vejr- og klimarelaterede ekstreme hændelser såsom oversvømmelser, tørke og hedebølger blive hyppigere og mere alvorlige i fremtiden. Dette vil ske selv i det bedst tænkelige scenarie med en hurtig og kraftig global reduktion af drivhusgasemissionerne for at opfylde Parisaftalens mål.

Klimaændringernes indvirkning på økosystemer, socioøkonomiske sektorer og menneskers sundhed og trivsel mærkes allerede.

Vejr- og klimarelaterede hændelser i Europa har forårsaget et **stort antal dødsfald**, og det anslås, at 85 000 og 145 000 døde i perioden 1980-2020[26], hovedsagelig som følge af hedebølger. Det skønnes, at hedebølgerne i 2022 førte til en overdødelighed på over 60 000 personer, et tal, der kun blev overgået af hedebølgerne i 2003, der var skyld i 70 000

[24] I statusrapporten om klimaindsatsen for 2023 anslås det, at EU's medlemsstater stadig mangler at træffe yderligere afbødende foranstaltninger for at opnå klimaneutralitet senest i 2050 og reducere udledningen med ca. 1 600 mio. ton CO_2-ækvivalenter (eller 34 procentpoint). Dataene i de nationale energi- og klimaplaner er i overensstemmelse med dette resultat.

[25] Statusrapport om klimaindsatsen 2023 (COM(2023) 653 final).

[26] Afhængigt af datakilderne (NatCatSERVICE og CATDAT). Se https://www.eea.europa.eu/publications/economic-losses-and-fatalities-from.

dødsfald[27]. Alle regioner og socioøkonomiske kategorier påvirkes af virkningerne af klimaændringer, men ikke på samme måde, idet sårbare husholdninger er uforholdsmæssigt udsat for ovennævnte trusler.

De økonomiske tab som følge af ekstreme vejrforhold og klimarelaterede ekstreme forhold er stigende og nåede op på **52,3 mia. EUR i 2022**, hvor oversvømmelser har haft de største konsekvenser (40 %).

Antallet af **tørkeramte områder** er steget i EU mellem 2000 og 2022[28]. Omfanget af tab i forbindelse med vegetationsproduktivitet var fem gange større i 2022 sammenlignet med gennemsnittet i løbet af denne periode. For eksempel var over 50 % af det beplantede område ramt af tørke i Belgien, Luxembourg og Slovenien samme år, hvorimod det langsigtede gennemsnit er på under 10 %. Irland kunne derimod slet ikke se nogen påviselig indvirkning på deres beplantede område. Tørkestress hæmmer økosystemernes evne til at lagre kulstof, håndtere virkningerne af efterfølgende oversvømmelser og bidrage til fødevareproduktionen og modvirker en lang række fordele. Antallet af hedebølger forventes at stige i fremtiden, og kontinentale regioner og middelhavsregioner forventes at opleve mindre nedbør om sommeren. Dette gør det stadig mere presserende at opbygge modstandsdygtighed gennem arealforvaltningspraksisser.

EU's **2021-strategi for tilpasning til klimaændringer**[29] indeholder en vision om at opnå et klimarobust EU senest i 2050, der er fuldt ud parat til at håndtere de uundgåelige og allerede synlige virkninger af klimaændringerne.

EU's klimalov forpligter EU og dets medlemsstater til fortsat at gøre fremskridt med hensyn til at mindske sårbarheden over for klimapåvirkninger, øge modstandsdygtigheden og opbygge tilpasningsevnen. Kommissionen udsendte en vurdering i henhold til EU's klimalov i december 2023. Næsten alle EU's medlemsstater har gennemført **klimarisikovurderinger,** selv om kun få leverer solide omfattende klimarisikovurderinger, der dækker mere end fem sektorer. Sundhed, landbrug, skovbrug, biodiversitet, energi og vandforvaltning er de politiske områder/sektorer, der er mest berørt af klimatrusler i Europa. Alle medlemsstater har indført **nationale tilpasningsstrategier** og/eller -**planer**. Kommissionen har udsendt et nyt **sæt retningslinjer for at bistå medlemsstaterne** med at ajourføre og gennemføre dem.

Otte medlemsstater har indarbejdet elementer fra deres tilpasningspolitik i deres **nationale retlige rammer**. Der mangler overvågnings-, rapporterings- og evalueringsmekanismer i flere medlemsstater. **Naturbaserede løsninger** medtages kun i begrænset omfang på strategisk plan og via de politiske dokumenter, navnlig i sektorstrategier og -planer. Det er fortsat en udfordring for mange medlemsstater at vurdere **tilpasningsomkostningerne**, og deres planer og strategier mangler ofte særlige budgetter eller finansieringsstrømme til at gennemføre planerne.

---

27 Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022. Nature Medicine.

28 Det Europæiske Miljøagentur, 04-Drought impact on ecosystems in Europe-indicator – European Environment Agency (europa.eu).

29 COM(2021) 82 final.

Sideløbende hermed er der iværksat en omfattende indsats for at gennemføre EU's tilpasningsstrategi fra 2021. Den politiske sammenhæng er blevet forbedret gennem arbejdet med at **integrere tilpasning i anden EU-politik**, f.eks. sundhedspolitik. Mere generelt er der gjort fremskridt med hensyn til at øge bevidstheden om klimapåvirkninger og behovet for at forberede sig på dem[30].

I marts 2024 udsendte Kommissionen en **meddelelse om håndtering af EU's klimarisici** på baggrund af dokumentation fra en videnskabelig europæisk klimarisikovurderingsrapport og andre kilder**.** I meddelelsen blev der fremlagt indsatsområder, hvor der er behov for en trinvis ændring for effektivt at beskytte borgerne og vores økonomier. Den fremhævede også den europæiske merværdi ved at støtte tiltag på nationale og private niveauer for kompetence og risikoejerskab.

2.3 En ren cirkulær økonomi

Den cirkulære økonomi har potentiale til at reducere CO_2-emissionerne og presset på naturressourcerne og biodiversiteten samt mindske forureningen. Den kan hjælpe Europa med at øge ressourceproduktiviteten med op til 3 % om året og nå 2050-målet om klimaneutralitet. Cirkulære økonomiske modeller kan også fremme EU-økonomiens konkurrenceevne på lang sigt, øge dens modstandsdygtighed og garantere forsyningssikkerheden[31].

EU har nu en solid lovgivningsmæssig ramme til at fremskynde omstillingen **til en cirkulær økonomi**. Det tager imidlertid tid, før lovgivningen træder i kraft. Der er behov for en samordnet indsats for at udbrede denne ramme for at håndtere de negative miljøvirkninger af materialeforbrug og den ikkebæredygtige udvikling i affaldsproduktionen, der er observeret i EU i det seneste årti. En intensivering af indsatsen på alle niveauer og i alle sektorer vil være afgørende for at afkoble vækst fra brugen af naturressourcer, sikre en bæredygtig anvendelse af materialer og styrke modstandsdygtigheden og forsyningssikkerheden.

EU's **materialefodaftryk** var 14,8 ton pr. indbygger i 2022, hvilket er en stigning på 6 % **i løbet af det seneste årti**. De fleste af disse materialer er ikkemetalliske mineraler, der anvendes som led i bygge- og anlægsaktiviteter, og som stod for den største stigning i materialeforbruget (+ 22 %)[32].

Den samlede **affaldsproduktion** i EU for alle økonomiske aktiviteter og husholdninger er **faldet med næsten 3 %** i løbet af det seneste årti og nåede op på 4,8 ton pr. indbygger i 2020, hvilket er tegn på en mindre afkobling fra BNP. Emballageaffald, navnlig plastemballage, er imidlertid steget med mere end 20 % i det seneste årti i EU og nåede op på 36 kg plastemballageaffald pr. person i 2021[33]. Mere affald genanvendes og nyttiggøres i EU, men

30 Se f.eks. det europæiske atlas over tørkerisici og den europæiske database over tørkevirkninger, oversvømmelseskortet og midtvejsevalueringen i 2023 af Sendairammen for katastrofeforebyggelse på: https://data.europa.eu/doi/10.2795/151300.

31 Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe, McKinsey Centre for Business and Environment og Ellen Macarthur Foundation, juni 2015. EU's konkurrenceevne på lang sigt efter 2030 (COM(2023) 168 final).

32 Eurostats datasæt (cei_pc020).

33 Eurostats datasæt (cei_pc050).

kun en begrænset mængde materialer (ca. 11,5 %) blev genindført i økonomien som genanvendte materialer i 2022[34].

Takket være en **stigning i ressourceproduktiviteten** på ca. 35 % siden 2000[35] faldt EU's drivhusgasemissioner fra produktionssektoren med ca. 25 % i perioden 2008-2021, hvilket viser, at omstillingen til en cirkulær økonomi spiller en vigtig rolle på vejen mod klimaneutralitet[36].

Handlingsplanen for den **cirkulære økonomi fra 2020**[37] har til formål at adskille økonomisk vækst fra ressourceforbrug, nedbringe vores forbrugsfodaftryk, fordoble den andel af cirkulære materialer, der anvendes, reducere den samlede affaldsmængde betydeligt og halvere mængden af kommunalt restaffald (som ikke genanvendes).

Kommissionen har fremlagt alle de **35 foranstaltninger, der er bebudet i handlingsplanen**. Et banebrydende politisk initiativ, der bygger på livscyklustilgangen i direktivet om miljøvenligt design, **forordningen om miljøvenligt design for bæredygtige produkter**[38], udvider rammen for fastsættelse af ydeevne- og oplysningskrav, herunder et **digitalt produktpas** for en lang række produkter. Det vil være afgørende at gennemføre denne forordning i de kommende år for at sikre, at cirkulære og bæredygtige produkter bliver normen. **Direktivet om styrkelse af forbrugernes rolle** [39]og forslaget til et **direktiv om grønne anprisninger**[40] vil hjælpe forbrugerne med at træffe valg ved at gøre det muligt for dem at udpege bæredygtige produkter i en købssituation uden at blive vildledt.

Der er også iværksat nye initiativer med henblik på at håndtere miljøproblemer i forbindelse med produktion og forbrug af tekstiler med udgangspunkt i **EU-strategien for bæredygtige og cirkulære tekstiler**. Den nye **batteriforordning**[41] og forslagene til en forordning om **emballage og emballageaffald**[42] og om **design og håndtering af udrangerede køretøjer**[43] er **eksempler på andre banebrydende initiativer**.

Kommissionen har revideret vigtige retsakter om affald, herunder **forordningen om overførsel af affald**[44] og en ajourføring af grænseværdierne for **persistente organiske miljøgifte** i affald[45]. Kommissionen har også foreslået en målrettet revision af affaldsrammedirektivet for at tackle **mad- og tekstilaffald**[46] med særlig vægt på affaldsforebyggelse og udvidelse af anvendelsesområdet for udvidet producentansvar.

34 Eurostats datasæt (cei_srm030).
35 Eurostats datasæt (cei_pc030).
36 Eurostats datasæt (cei_gsr011).
37 COM(2020) 98 final.
38 COM(2022) 142 final.
39 COM(2022) 143 final.
40 COM(2023) 166 final.
41 Forordning (EU) 2023/1542.
42 COM(2022) 677 final.
43 COM(2023) 451 final.
44 COM(2021) 709 final.
45 Forordning (EU) 2022/2400 om persistente organiske miljøgifte.
46 COM(2023) 420 final.

Kommissionen iværksatte initiativer til at reducere plastforureningen, herunder foranstaltninger til at forhindre **udslip af mikroplast**[47] i miljøet, navnlig et forslag om at **bekæmpe forurening som følge af tab af plastgranulat** og en **begrænsning af bevidst tilsat mikroplast**. Den fremlagde også en ny politisk ramme **for bioplast, biologisk nedbrydelig plast og komposterbar plast**[48] og gjorde fremskridt med gennemførelsen af foranstaltninger til reduktion af **engangsplast**. På internationalt plan er forhandlingerne om en ny global traktat om plastforurening i gang.

Cirkularitetsprincipperne **er integreret i alle EU-politikker** såsom den europæiske sociale handlingsplan, renoveringsbølgen, forskning og innovation. Cirkularitet er også en hjørnesten i forordningen om kritiske råstoffer[49] og bidrager til industriplanen for den europæiske grønne pagt. Det er også kernen i sektorspecifikke omstillingsforløb til dekarbonisering af den europæiske industri og en vigtig drivkraft for at nå andre prioriterede mål under det ottende miljøhandlingsprogram.

Politiske beslutningstagere, virksomheder, offentlige myndigheder og borgere har i løbet af de seneste 10 år deltaget i initiativer vedrørende den cirkulære økonomi via den europæiske interessentplatform for cirkulær økonomi. Indtil videre har 23 medlemsstater vedtaget strategier, handlingsplaner eller køreplaner vedrørende den cirkulære økonomi.

EU lancerede og støttede den globale alliance om cirkulær økonomi og ressourceeffektivitet for at fremskynde den **globale omstilling**.

Foranstaltninger såsom mere effektiv ressourceanvendelse i produktionen, forlængelse af produkters levetid eller erstatning af primære råstoffer med mindre kulstofintensive genanvendte materialer skønnes at bidrage med 20-25 % til EU's klimamål inden 2050. Der arbejdes også på at undersøge synergierne mellem den cirkulære økonomi og en bæredygtig bioøkonomi.

Optimering af materialeanvendelsen mindsker i væsentlig grad **afhængigheden af importerede materialer.** I EU importeres ca. 23 % af materialerne[50], hovedsagelig fossile energimaterialer, herunder plast (71 % af importen), og kritiske råstoffer (såsom kobolt og silicium), der er nødvendige for den grønne og den digitale omstilling[51].

Finansiering af den grønne omstilling kræver stærke partnerskaber med medlemsstater og virksomheder, som er drevet af EU-benchmarks og **målrettede investeringer**, idet EU-klassificeringssystemet er et vigtigt referencepunkt for mobilisering og styring af bæredygtig finansiering. Yderligere anvendelse af **markedsbaserede instrumenter** og **grønne offentlige indkøb** på EU-plan og nationalt plan kan bidrage til at gøre bæredygtige produkter til normen.

En **global fælles forståelse og dagsorden** for den cirkulære økonomi er gradvist ved at dukke op. Da en **multilateral mekanisme vil fremskynde den globale omstilling,** vil EU fortsat støtte FN's helhedsorienterede tilgang til bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion.

---

47 COM(2023) 645 final og Kommissionens forordning C(2023) 6419.
48 COM(2022) 682 final.
49 COM(2023) 160.
50 Eurostats datasæt (cei_gsr030).
51 Eurostats datasæt (cei_gsr020).

2.4 Nulforurening for et giftfrit miljø

Forurening er en af hovedårsagerne til psykiske og fysiske sygdomme og fører også til for tidlige dødsfald. Forurening truer menneskers trivsel og sundhed og skaber økonomiske omkostninger for samfundet. Det er også en af de fem primære årsager til tab af biodiversitet, som mindsker økosystemernes evne til at levere tjenester såsom kulstofbinding og dekontaminering.

Der er lagt et fundament til at nå 2030-målene om **nulforurening**, men for at nå de mål kræves stabile fremskridt på en lang række områder, lige fra luftforurening, hvor de nuværende fremskridt er opmuntrende, til vand-, hav- og jordforurening, hvor der er behov for en yderligere indsats. Det Europæiske Miljøagenturs[52] seneste prognoser viser, at EU er på vej til at nå sit 2030-mål om at **reducere for tidlige dødsfald** som følge af fine partikler med 55 %, men ikke 2030-målet om at reducere **eksponeringen for trafikstøj** med 30 %. Det vil være en stor udfordring at nå målet om at reducere næringsstofafstrømning til grundvandet med mindst 50 %. Plastaffald i havet er også fortsat et stort og alsidigt problem.

I 2021 var fine partikler skyld i 253 000 for tidlige dødsfald i EU, hvilket er et fald på 41 % siden 2005[53]. I perioden 2016-2019[54] var 14,1 % af grundvandsstationerne i EU forurenet med nitrater, og den gennemsnitlige årlige koncentration oversteg tærsklen på 50 mg NO/l, hvilket er næsten et procentpoint mere end den foregående periode.

Omkring to tredjedele af landbrugsjorden i EU er påvirket af erosion, tab af organisk kulstof, overskridelser af kvælstofgrænserne, komprimering eller sekundær forsaltning[55]. Selv om salget af pesticider ikke er faldende, er den risiko, der er forbundet med deres anvendelse, generelt faldende, og salget af de mere farlige pesticider (stoffer, der er kandidater til substitution) er faldende over tid[56].

Målet om at opnå nulforurening for et giftfrit miljø er **gået fra at tackle punktforureningskilder til en systemisk tilgang til miljøbelastning** med klare forbindelser til industrien og andre økonomiske sektorer.

For første gang har EU en **integreret og omfattende handlingsplan for nulforurening[57], der skal reducere forureningen af luft, vand og jord** til niveauer, der ikke længere er skadelige for sundheden og de naturlige økosystemer.

På nuværende tidspunkt er de fleste af de flagskibsinitiativer og -foranstaltninger (over 75 %), der blev bebudet i handlingsplanen for nulforurening, blevet gennemført, eller de befinder sig

52 Det Europæiske Miljøagentur: 07-Premature deaths due to exposure to fine particulate matter in Europe-indicator — European Environment Agency (europa.eu) og COM(2022) 674.

53 Det Europæiske Miljøagentur: 07-Premature deaths due to exposure to fine particulate matter in Europe-indicator — European Environment Agency (europa.eu)

54 COM(2021) 1000 final.

55 COM(2023) 416 final.

56 Kilde: Statistikker | Eurostat (europa.eu), europæiske tendenser – Europa-Kommissionen (europa.eu).

57 COM(2021) 400 final.

i en fremskreden gennemførelsesfase[58]. EU-lovgivningen blev revideret for at **hæve ambitionsniveauet** ved **at udvide dens anvendelsesområde til at omfatte mere forurenende aktiviteter**, såsom den reviderede lovgivning **om industrielle emissioner**[59] og **rensning af byspildevand**[60], eller for at **tilpasse EU-reglerne** om luftkvalitet[61] og vandforurenende stoffer[62] **til de niveauer, der er fastsat af videnskaben.** For første gang nogensinde vil **jordbunden**[63] have samme beskyttelsesniveau som andre økosystemer gennem Kommissionens forslag til en lov om jordbundsovervågning.

Som supplement til handlingsplanen for nulforurening fastlægger **kemikaliestrategien for bæredygtighed**[64] et klart hierarki, hvori det hedder, at **forebyggelse af forurening** altid bør prioriteres. Med henblik herpå blev der vedtaget en henstilling om at gøre kemikalier **sikre og bæredygtige gennem design**, og den reviderede **forordning om klassificering, mærkning og emballering af stoffer og blandinger**[65] vil gøre mærkningen af farlige kemikalier klarere, herunder ved onlinesalg. Kommissionen foreslog at forenkle processerne for håndtering af kemikalier med henblik på at gennemføre forpligtelsen om **"ét stof, én vurdering"**, der blev givet i henhold til den grønne pagt[66]. Den foreslog også en revision af **kviksølvforordningen**[67] for yderligere at begrænse de resterende anvendelser af kviksølv i EU. I februar 2023 indgik Rådet og Europa-Parlamentet en foreløbig politisk aftale[68].

Den politiske sammenhæng er blevet bedre ved at medtage foranstaltninger om forebyggelse og reduktion af forurening i andre strategier i den grønne pagt og ved at forbedre den **befordrende ramme.** De seneste tilføjelser til EU-klassificeringssystemet, der har været gældende siden begyndelsen af 2024, omfatter aktiviteter til forebyggelse, bekæmpelse og reduktion af forurening gennem bæredygtige investeringer i vandforsyninger sammen med andre aktiviteter med henblik på miljømålene i klassificeringsforordningen[69]. EU's finansieringsinstrumenter støtter nulforureningsforanstaltninger på mange områder. Integrering af klima i EU's flerårige budget og genopretnings- og resiliensplanerne bidrog til at øge støtten til foranstaltninger til forbedring af luftkvaliteten. For at forbedre **videnbasen** fremlagde Kommissionen den første overvågnings- og perspektivrapport om nulforurening og relaterede forsknings- og innovationsaktiviteter under Horisont Europa.

---

58 Oversigt over bekæmpelse af nulforurening.
59 COM(2022) 156 final/3.
60 COM(2022) 541 final.
61 COM(2022) 542 final.
62 COM(2022) 540 final.
63 COM(2023) 416 final.
64 COM(2020) 667 final.
65 COM(2022) 748 final.
66 Dette omfattede tre lovforslag, der omhandlede oprettelse af en fælles dataplatform om kemikalier, om fastsættelse af regler til sikring af, at dataene heri er søgbare, tilgængelige, interoperable og genanvendelige, og om etablering af en overvågnings- og perspektivramme for kemikalier (COM(2023) 779), omfordeling af videnskabelige og tekniske opgaver og forbedring af samarbejdet mellem EU-agenturer på kemikalieområdet (COM(2023) 783) og ændring af direktivet om begrænsning af anvendelsen af visse farlige stoffer i elektrisk og elektronisk udstyr (COM(2023) 781).
67 COM(2023) 395 final.
68 Pressemeddelelse.
69 Kommissionens delegerede forordning (EU) 2023/2486.

En hurtig **gennemførelse af eksisterende eller foreslåede foranstaltninger** på lokalt, nationalt, grænseoverskridende og globalt plan er afgørende for at nå 2030-målene. Målet om nulforurening kan kun nås sammen med EU's mål om at opnå klimaneutralitet, beskytte biodiversiteten og omstille til en ren, cirkulær økonomi. Det er også vigtigt at integrere nulforurening i andre politiske områder. Det er afgørende at blotlægge sammenhængen mellem **forurening, menneskers sundhed og uligheder** for at skabe offentlig støtte til politiske tiltag, der kan tackle årsagerne til forurening. Det er vigtigt at anvende **princippet om, at forureneren betaler**, på tværs af andre sektorspecifikke politikker, for at disse politikker er retfærdige og effektive. Denne anvendelse bør foregå på grundlag af erfaringer med foranstaltninger, der fungerer godt, såsom den nylige ændring om at medtage udvidet producentansvar i det reviderede direktiv om rensning af byspildevand[70].

En effektiv gennemførelse af lovgivningen kræver yderligere **integration af analyser** af miljø- og folkesundhedsdata og integreret og geolokaliseret visualisering af forureningsvirkninger[71]. Dette bør kombineres med gennemførelsesforanstaltninger, navnlig investeringer og prissignaler, og foranstaltninger til fremme af færdigheder, forskning, innovation og digitalisering med fokus på nulforureningsløsninger. Flagskibsinitiativerne i handlingsplanen for nulforurening, navnlig dem, der vedrører by- og regionalpolitikker, er allerede begyndt at integrere dataanalyse og kan videreudvikles. Kommissionen vil sammen med Det Europæiske Miljøagentur arbejde på bedre deling og anvendelse af de senest tilgængelige data i den næste overvågningsrapport om nulforurening og **perspektivrapporten**, som forventes offentliggjort inden udgangen af 2024.

2.5 Beskyttelse, bevarelse og genopretning af biodiversitet

Det fortsatte tab af natur og biodiversitet udgør store risici for de økosystemtjenester, som vi alle er afhængige af. Naturen forsyner os med fødevarer og rent vand, hjælper med at forebygge oversvømmelser, rense luften, bestøve afgrøder og lagre kuldioxid, og naturbaserede løsninger hjælper os med tilpasningen til et klima i forandring.

Den første vurdering af EU's økosystemer[72] viste, at Europas økosystemer lider under et uopretteligt pres som følge af intensiv brug af land- og havområder, klimaændringer, forurening, overudnyttelse og invasive ikkehjemmehørende arter. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til at udpege land- og havområder som beskyttede områder. Graden af konnektivitet for skovene er ikke steget, og bestandene af almindelige fuglearter fortsætter med at falde i EU. Selv om bestandene af skovfugle er steget, er bestandene af agerlandsfugle fortsat i kraftig tilbagegang.

EU's biodiversitetsstrategi for 2030[73] fastsætter ambitiøse mål for 2030 for at **beskytte og genoprette naturen.** I strategien opfordres til, at der gøres en indsats for at tackle de fem

70 COM(2022) 541 final.
71 Inklusive Copernicustjenester.
72 https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123783.
73 COM(2020) 380 final.

vigtigste årsager til tab af biodiversitet: ændringer i brugen af land- og havområder, overudnyttelse, klimaændringer, forurening og invasive ikkehjemmehørende arter.

I forordningen om naturgenopretning fastsættes der mål for genopretning af forringede økosystemer og for at få vendt tabet af biodiversitet. EU har vedtaget strategier for **jordbund** og **skove**, og der forhandles om to lovgivningsforslag for at styrke disse vigtige økosystemers **modstandsdygtighed**[74]. Der blev iværksat yderligere foranstaltninger for at beskytte **bestøvere**[75]. Kommissionen har truffet foranstaltninger til at mindske forureningspresset på biodiversiteten, navnlig inden for rammerne af EU's kemikaliestrategi for bæredygtighed og handlingsplanen for nulforurening, med nye initiativer vedrørende rensning af byspildevand og industrielle emissioner[76].

Der er også gjort fremskridt med hensyn til at **integrere** biodiversitetsmålene i relaterede EU-politikker, navnlig inden for skovbrug og landbrugspolitik, gennem **klimatilpasningsstrategien, EU's økologiske handlingsplan**[77] og **jord til bord-strategien,** i fiskeripolitik gennem **havhandlingsplanen**[78] og i energisektoren (f.eks. gennem miljøkonsekvensvurderinger af energiinfrastrukturer og øgede mål for vedvarende energi). Disse mål er også i større omgang blevet integreret på områderne handel, internationalt samarbejde, forbrug og produktion, forureningsreduktion (navnlig næringsstoffer) og sundhed.

Naturbaserede løsninger integreres i stigende grad i andre politikker og anvendes på stedet, f.eks. kulstoffjernelsesforanstaltninger (se afsnit 2.1) og reduktion af oversvømmelsesrisici. Da klimaændringer og luftforurening er to af de vigtigste årsager til tab af biodiversitet, kan **erstatningen af energiproduktion fra fossile brændstoffer med vedvarende energikilder** generelt bidrage til at beskytte biodiversiteten.

En **fuldstændig og hurtig gennemførelse** af EU's retlige ramme er en prioritet, herunder den nuværende lovgivning om fugle, levesteder, invasive ikkehjemmehørende arter, vand, havstrategirammedirektivet og loven om naturgenopretning. De foreslåede nye love om overvågning af jordbunde eller skove vil, når de bliver til EU-ret, bidrage til at vende de negative tendenser. Alle medlemsstaters vedtagelse og effektive gennemførelse af nationale, tværgående biodiversitetsstrategier eller handlingsplaner er et afgørende skridt i retning af at nå biodiversitetsmålene.

Den nyligt indledte strategiske dialog om landbrugets fremtid vil indgå i overvejelserne om, hvordan man kan støtte bæredygtige eksistensgrundlag, mindske byrder og sikre en konkurrencedygtig og bæredygtig fødevareproduktion i fremtiden[79]. Virksomhederne og den finansielle sektor tager fortsat i stigende grad hensyn til, at økonomien er afhængig af og har en indvirkning på naturen og biodiversiteten og de dermed forbundne forretningsmæssige og finansielle risici som følge af tab af biodiversitet. Den Europæiske Centralbank og de nationale centralbanker mener nu, at risikovurdering i forbindelse med naturforringelse og tab af

74 COM(2023) 416 final og COM(2023) 728 final.
75 COM(2023) 35 final.
76 COM(2022) 156 final og COM(2022) 541 final.
77 COM(2021) 141 final/2.
78 COM(2023) 102 final.
79 Strategisk dialog om fremtidens landbrug i EU – Europa-Kommissionen (europa.eu).

biodiversitet falder helt og holdent ind under deres mandat, da de fleste virksomheder er stærkt afhængige af økosystemtjenester[80] såsom rent vand, bestøvning og klimaregulering. Yderligere fremskridt inden for naturkapitalregnskaber bør forbedre processen med at integrere de mange værdier, som naturen giver, i politiske beslutninger og investeringsbeslutninger.

EU's flerårige budget for 2021-27 omfatter for første gang **mål for finansiering af biodiversitet** (se afsnit 3.2). Skøn over nationale forpligtelser viser, at EU er godt på vej til at nå finansieringsmålet på 7,5 % for biodiversitet i 2024. Det er dog ikke sikkert, at finansieringsmålet på 10 % for biodiversitet, der er fastsat for 2026 og 2027, opnås. Der er **behov for flere investeringer i naturen**, både fra offentlige og private kilder, herunder incitamenter til naturpositive virkninger såsom naturgenopretning, naturbaserede løsninger og bæredygtig forvaltningspraksis i bl.a. land-, skov-, ferskvands- og havøkosystemer.

På **internationalt plan** omfatter **den globale Kunming-Montreal-ramme for biodiversitet** et omfattende sæt ambitiøse mål og tiltag, der kan dæmme op for biodiversitetstab. Kommissionen er ved at forberede forelæggelsen af EU-mål for gennemførelsen af den globale Kunming-Montreal-ramme for biodiversitet, som vil dække de forpligtelser, der er fastsat i eksisterende og foreslået lovgivning og politik. Forelæggelsen vil også angive graden af overensstemmelse mellem EU's mål og målene i den globale Kunming-Montreal-ramme for biodiversitet.

Kommissionens vurdering af graden af **EU's tilpasning til den globale biodiversitetsramme viser**, at de nuværende politiske initiativer og den nyligt foreslåede lovgivning (når de træder i kraft) dækker de fleste af målene. Der arbejdes også på at færdiggøre en solid overvågningsramme for at spore fremskridt med alle mål, forbedre eksisterende datastrømme og udvikle modeller og scenarier til støtte for arbejdet med at udvikle politiske løsningsmodeller og foranstaltninger til efter 2030.

EU's **dagsorden for international havforvaltning** er rettet mod at opnå en ambitiøs række af mål for havets biodiversitet. Den vellykkede indgåelse af aftalen om **bevarelse og bæredygtig udnyttelse af havets biologiske mangfoldighed i områder uden for national jurisdiktion** er et vigtigt resultat for så vidt angår bekæmpelse af forurening af det åbne hav og genopretning af liv i verdenshavene. Kommissionen forpligtede sig til at **fordoble den internationale finansiering af biodiversitet** som et bidrag til målet på 20 mia. USD inden 2025. Målet på 30 mia. USD inden 2030 vil kræve flere ressourcer og flere bestræbelser – også på globalt plan.

2.6 Mindskelse af miljø- og klimapresset fra produktion og forbrug

EU har indledt en **gennemgribende omstilling** af sine forbrugs- og produktionsmønstre ved at opbygge en klimaneutral og ressourceeffektiv cirkulær økonomi, der er modstandsdygtig over for forsyningschok, og dermed styrke EU's konkurrenceevne og strategiske autonomi.

EU's **forbrugsfodaftryk** har overskredet planetens grænser og er steget med 4 % mellem 2010 og 2021. Dette skyldes hovedsagelig de nuværende forbrugsmønstre inden for **fødevarer,**

[80] NGFS (Network for Greening the Financial System) acknowledges that nature-related risks could have significant macroeconomic and financial implications, COM(2023) 376 final.

boliger og transport[81]. **Vandknaphed**[82] berører næsten en tredjedel af EU's områder og er en af de farligste trusler mod samfundet. Presset på **arealinddragelse**[83] er ikke blevet mindre.

Energiforbruget er faldet takket være energieffektivitet[84], og antallet af **vedvarende energikilder** er mere end fordoblet i løbet af de seneste 17 år[85]. Industrien har øget **brugen af sekundære materialer** en smule og reduceret drivhusgasemissionerne en anelse. Landbruget bevæger sig langsomt i retning af **økologisk landbrug**, men sektoren udleder stadig betydelige mængder drivhusgasemissioner og luftforurenende emissioner. EU's salg af **antimikrobielle stoffer** til opdrættede dyr er faldet, men mængden af **madspild** er ikke faldende. Inden for transport faldt andelen af **offentlig transport** (busser og tog) i 2020 på grund af covid-19-pandemien, men sektoren er nu ved at komme sig, og andelen af nulemissionskøretøjer er steget betydeligt i løbet af de seneste 5 år.

EU har nu **integrerede strategier for centrale produktionssystemer til at fremme systemiske ændringer**: energiunionen, industriplanen for den grønne pagt, strategien for intelligent og bæredygtig mobilitet, renoveringsbølgen, bioøkonomistrategien og fra jord til bord-strategien (yderligere oplysninger findes i det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene). I EU's strategi for konkurrenceevne på lang sigt[86] understreges det, at vi har nået et skillepunkt for at lykkes med både den grønne og den digitale omstilling og fortsat være et attraktivt sted for erhvervslivet.

EU's klima- og miljøstrategier, såsom handlingsplanerne for nulforurening og cirkulær økonomi, omfatter **foranstaltninger i nøglesektorer for at nå målene**. Det samme gør "Fit for 55"-pakken, som også omhandler ændringer i arealanvendelse. EU's initiativer vedrørende naturgenopretning og jordbund omfatter ambitiøse foranstaltninger om at annullere **arealinddragelse** og forbedre jordens kapacitet til at udføre værdifulde økologiske funktioner (f.eks. lagring af kulstof, beskyttelse af landområder mod oversvømmelser, forebyggelse af oversvømmelser og beskyttelse af bestøvere). EU-klassificeringssystemet giver incitamenter til at afsætte privat kapital til opfyldelsen af disse mål. Det europæiske semester giver endvidere vejledning om de reformer og investeringer, som medlemsstaterne bør gennemføre for at opfylde EU's mål for miljømæssig bæredygtighed.

Vand er en livsvigtig ressource, der allerede er under pres i store dele af Europa på grund af ringe strukturel forvaltning, ikkebæredygtig arealanvendelse, hydromorfologiske ændringer og forurening. Klimaændringerne forværrer disse belastninger og øger de vandrelaterede risici i form af langvarige eller hyppigere forekomster af tørke eller ekstrem nedbør som fremhævet i meddelelsen om klimarisici. Beskyttelse og genopretning af vandkredsløbet, fremme af en

---

81 https://eplca.jrc.ec.europa.eu/ConsumptionFootprintPlatform.html.

82 Kilde: Det Europæiske Miljøagentur, https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme/indicators/24-water-scarcity-conditions-in/view.

83 Kilde: Det Europæiske Miljøagentur, https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme/indicators/23-land-take-net-land/view.

84 Herunder Rådets forordning (EU) 2022/1369 om koordinerede foranstaltninger til reduktion af efterspørgslen efter gas.

85 Eurostats datasæt (nrg_cb).

86 COM(2023) 168 final.

europæisk økonomi med intelligente vandløsninger og sikring af adgang til rent ferskvand for alle er afgørende for at sikre, at vi har et vandrobust Europa.

Fuld anvendelse af **tilgange til cirkulær økonomi i yderligere industrisektorer**, navnlig stål, cement, plast og aluminium, kan ifølge skøn reducere de globale drivhusgasemissioner fra centrale industrimaterialer med 40 % inden 2050. Det er særlig vigtigt at øge kulstoffjernelsen, herunder naturlige kulstofdræn, i disse sektorer, hvor det er vanskeligt at nedbringe emissionerne, for at opnå klimaneutralitet. Innovationsfonden under EU's emissionshandelssystem og ajourføringen af direktivet om industrielle emissioner[87] vil bidrage til den grønne omstilling af EU's industri og støtte innovation. Det reviderede direktiv om vedvarende energi[88] skærpede **bæredygtighedskriterierne for bioenergi**, herunder forbudte områder for skovbiomasse.

Byggeri, bygninger og infrastruktur er stadig den mest energi- og materialeintensive sektor i EU og en drivkraft bag arealinddragelse og -befæstelse. I rapporten om status over energiunionen fra 2023 blev det konkluderet, at **byggesektoren i betydelig grad skal fremskynde** dens overgang til mere bæredygtige praksisser. Materialeforbruget til bygninger kan potentielt falde med 30 %, hvis materialerne anvendes mere effektivt, navnlig ved at **forlænge eksisterende bygningers levetid** og mindske efterspørgslen efter nye bygninger. Den sociale klimafond[89] støtter **boligrenoveringer**, som giver win-win-muligheder for at opnå klima- og energimål samt sociale mål, navnlig med hensyn til de mest sårbare grupper.

I **fødevaresektoren** vil det være afgørende at **støtte landbrugere, fiskere og skovbrugere** i at nå de ambitiøse mål i fællesskab. Innovative finansieringsværktøjer såsom tilgange til kulstoffattigt landbrug og biodiversitet kan give **win-win-løsninger** ved at belønne landbrugere for at bevare eller øge jordkvaliteten og dens frugtbarhed samt vandkvaliteten og -tilgængeligheden. Målet med de foreslåede retligt bindende 2030-mål for madspild[90] er at mindske miljø- og klimapåvirkningerne. EU's politiske ramme for forskning og innovation støtter i væsentlig grad omstillingen til bæredygtige, sunde og inklusive fødevaresystemer.

EU er nødt til bedre at overvåge og minimere de potentielt negative miljøvirkninger, der er forbundet med handel. I 2021 indførte EU regler om **eksport, import og overførsel af plastaffald inden for EU** på grundlag af Baselkonventionen. Eksporten af plastaffald fra EU til lande uden for OECD er faldet fra ca. 1 mio. ton i 2020 til ca. 0,5 mio. ton i 2022. Med den nyligt vedtagne forordning om overførsel af affald[91] tog EU endnu et vigtigt skridt i denne retning. En løbende evaluering af forordningen om forudgående informeret samtykke[92] vil bidrage til at udforme foranstaltninger, der sikrer, at farlige kemikalier, der er forbudt i Den Europæiske Union, ikke fremstilles til eksport.

87 Direktiv (EU) 2010/75.
88 Direktiv (EU) 2023/2413.
89 Forordning (EU) 2023/955.
90 COM(2023) 420 final.
91 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0087_EN.html.
92 Forordning (EU) nr. 649/2012, L 201/60.

3. FREMSKRIDT MED HENSYN TIL UDVALGTE GRUNDFORUDSÆTNINGER

Som led i midtvejsevalueringen analyserede Kommissionen de fremskridt, som var gjort med hensyn til at anvende grundforudsætninger, der var centreret omkring de vigtigste udfordringer. Det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene indeholder flere oplysninger om de øvrige grundforudsætninger, der er omhandlet i det ottende miljøhandlingsprogram.

3.1 Gennemførelse, håndhævelse og retsstatsprincippet på miljøområdet

En effektiv gennemførelse af den eksisterende lovgivning er nøglen til at skabe resultater i praksis, navnlig for de ambitiøse foranstaltninger, der er vedtaget inden for rammerne af den grønne pagt. En fuldstændig gennemførelse af EU's miljølovgivning kan skabe årlige besparelser for EU's økonomi på omkring 55 mia. EUR i sundhedsomkostninger og direkte omkostninger for miljøet[93]. Revisionen af gennemførelsen af miljøreglerne i 2022 bekræftede, at der er gjort gode fremskridt på visse områder, men det er stadig ikke nok. 20 % af alle de traktatbrudssager, som Kommissionen behandler, vedrører stadig miljøpolitik. **Overholdelsen af retsstatsprincippet** er også et spørgsmål om offentlighedens tillid til den politiske proces. Den reviderede Århusforordning om adgang til klage og domstolsprøvelse[94] styrker civilsamfundets kontrol med EU-retsakter. Det nyligt vedtagne direktiv om miljøkriminalitet[95] danner grundlag for retsforfølgning af nye miljøforbrydelser og for udstedelse af harmoniserede sanktioner på grundlag af fælles kriterier.

Det vil kræve en betydelig indsats at **lukke gennemførelseshullet**, bl.a. ved at opbygge større **administrativ kapacitet** og stærkere **forvaltningsmekanismer**. Graden af håndhævelse af individuelle og kollektive rettigheder i forbindelse med miljøspørgsmål er uensartet i EU.

Det vil fortsat være afgørende at samarbejde med medlemsstaterne for at forbedre effektiviteten af gennemførelsesarbejdet[96]. Kommissionen vil fortsat yde teknisk støtte til medlemsstaterne, herunder om udformning og gennemførelse af reformer gennem instrumentet for teknisk støtte.

3.2 Finansiering af omstillingen

Den grønne pagt har skabt **momentum med henblik på at mobilisere finansiering fra den offentlige**[97] **og private sektor** til omstillingen.

EU's flerårige budget for 2021-2027 understøtter målene i den grønne pagt, navnlig ved at fastsætte et ambitiøst klimamål på 30 %, som på nuværende tidspunkt sandsynligvis vil blive

---

93 Undersøgelsen The costs of not implementing EU environmental law study – Den Europæiske Unions Publikationskontor (europa.eu).

94 Forordning (EU) 2021/1767.

95 COM(2021) 851 final.

96 Se SWD(2023) 254 final om, hvordan Kommissionen overvåger anvendelsen af EU-retten.

97 Offentlig finansiering fra medlemsstaterne skal være i overensstemmelse med statsstøttereglerne, som også gælder for EU-midler under delt forvaltning.

overskredet (forventes at blive 32,6 %). Der findes også et klimamål på 37 % for genopretnings- og resiliensfaciliteten, som er det overordnede instrument under NextGenerationEU, og som mobiliserer yderligere finansiering på over 42 % af de samlede investeringer, der er afsat til klima- og miljøinvesteringer. Dette har skabt betydelige synergier for klima og biodiversitet som følge af investeringer i den cirkulære økonomi og synergier for biodiversitetsinvesteringer i klimatilpasning eller nulforurening.

Princippet om **ikke at gøre væsentlig skade** er afgørende for at sikre, at EU's investeringer er fremtidssikrede. Kommissionen har udsendt retningslinjer for, hvordan dette princip skal anvendes på genopretnings- og resiliensfaciliteten, og arbejder i øjeblikket på en sammenhængende tilgang til at anvende det på andre EU-finansieringsinstrumenter (såsom den sociale klimafond, samhørighedspolitikken og InvestEU) og den reviderede finansforordning[98] og arbejder desuden på at gøre dette princip gældende for hele EU-budgettet.

Den gennemsigtighed, der er skabt af EU's ramme for bæredygtig finansiering, herunder EU-klassificeringssystemet, har bidraget til at **omdirigere private kapitalstrømme** og **reducere kapitalomkostningerne** for bæredygtige aktiviteter og investeringer. Yderligere integrering af kendskabet til muligheder og finansielle risici ved klimaændringer og naturforringelse[23] vil give de finansielle markeder fuldt ud mulighed for at spille deres rolle ved finansiering af omstillingen. Den seneste dokumentation for virkningerne af EU's ramme for bæredygtig finansiering er generelt opmuntrende[99], hvilket f.eks. også bekræftes af den **kraftige stigning i grønne obligationer**: I 2014 udgjorde de 0,6 % og i 2022 8,9 % af alle EU-obligationer. Der er dog stadig behov for yderligere tiltag som beskrevet i meddelelsen om 2040-målet[100].

Der er potentiale til at træffe yderligere foranstaltninger for at få forurenerne til at betale. Kommissionen foreslog f.eks. at medtage princippet om udvidet producentansvar i revisionen af direktivet om rensning af byspildevand. Der er også indgået nye forpligtelser og skabt interesse for **markedsbaserede instrumenter**, navnlig på nationalt plan, med henblik på at målrette investeringer mod grønne mål og klimamål.

Dette kan bidrage til at vende **faldet i miljøafgifternes andel af de samlede skatteindtægter** (fra 6,0 % i 2010 til 5,5 % i 2021), som skyldes politiske vanskeligheder med at gennemføre ændringer i skattesystemet og relaterede sociale og økonomiske udfordringer[101]. Mindre end 4 % af alle miljøafgifter er knyttet til forurening og anvendelse af nye ressourcer, og 96 % vedrører energi og transport.

Den grønne pagt fremmer øget brug af **grønne budgetredskaber** til at omdirigere det offentliges investeringer, forbrug og beskatning til grønne prioriteter og væk fra skadelige subsidier. Reglerne for **grønne offentlige indkøb** bliver stadig mere obligatoriske (f.eks. under de seneste initiativer vedrørende batterier, bygningers energimæssige ydeevne[102], byggevarer[103] og bæredygtige produkter). På trods af dette arbejde forblev subsidierne til

98 Forordning (EU) 2022/2434.

99 Se f.eks. Platform on Sustainable Finance report on a compendium of market practices – Generaldirektorat for Finansiel Stabilitet, Finansielle Tjenesteydelser og Kapitalmarkedsunionen (europa.eu).

100 COM(2024) 63 final.

101 Eurostats datasæt (ten00141).

102 COM(2021) 802 final.

103 COM(2022) 144 final.

fossile brændstoffer mere eller mindre uændret på ca. 56 mia. EUR (2022-priser) i perioden 2015-2021, hvor næsten halvdelen blev brugt til at subsidiere olie og over en fjerdedel til at subsidiere naturgas.

Subsidierne til fossile brændstoffer steg med næsten 120 % mellem 2021 og 2022 som reaktion på energipriskrisen. I henhold til forvaltningsforordningen[104] skal medlemsstaterne indberette om **alle energisubsidier**. Kommissionen er også i færd med at udvikle en metode til indberetning af miljøskadelige subsidier, der ikke vedrører energi.

CO_2-prissætning, såsom EU's emissionshandelssystem, reducerer emissionerne. Den genererer indtægter for medlemsstaterne til at tackle klimaændringer og støtte industriel innovation og husholdninger med henblik på en retfærdig omstilling. I de første tre runder tildelte innovationsfonden under EU's emissionshandelssystem 6,5 mia. EUR til ca. 100 pilotprojekter og demonstrationsanlæg til innovative kulstoffattige teknologier.

Selv om niveauet for grønne investeringer i den offentlige og den private sektor er steget betydeligt, **er der stadig en væsentlig mangel på miljøinvesteringer i hele EU**, som beløber sig til mellem 95 og 145 mia. EUR om året frem til 2030[105].

3.3 Forvaltning med henblik på integreret politikudformning

En bred vifte af **ambitiøse EU-forvaltningsinitiativer fremmer integrerede løsninger til** samfunds-, miljø- og klimarelaterede udfordringer i medlemsstaterne. F.eks. integration af cirkularitet i nationale energi- og klimaplaner og EU's strategi for konkurrenceevne, sikring af udbredelsen af naturbaserede løsninger i nationale klimatilpasningsstrategier, planer for grønnere byer, herunder bebyggede omgivelser, grøn infrastruktur og grønne arealanvendelsesstrategier/-planer.

EU's årlige rammer for makroøkonomiske forvaltning, **det europæiske semester**, omfatter nu målene for bæredygtig udvikling og EU's oversigt over modstandsdygtighed. Semestret er opbygget omkring **rammen for konkurrencedygtig bæredygtighed**, som omfatter omstillingen af centrale industrier (energi, mobilitet, landbrugsfødevarer og bebyggede miljøer) til cirkulære økonomiske modeller og til kulstofneutralitet. Det omfatter også naturbeskyttelse, modstandsdygtighed over for vandmangel, manglen på miljøinvesteringer, sociale og beskæftigelsesmæssige aspekter af en retfærdig og inklusiv omstilling, udfasning af miljøskadelige subsidier og princippet om, at forureneren betaler, herunder skatter. Dette afspejles i de landespecifikke henstillinger for 2023, som i stor grad har deres fokus på den grønne omstilling, navnlig energiomstillingen og grønne færdigheder, samt det industrielle og det bebyggede miljø i de fleste medlemsstater. Fokus på andre miljøprioriteter kan også blive skærpet yderligere.

---

104 Forordning (EU) 2018/1999.

105 Forudsat at de relevante basisinvesteringer, dvs. energi, transport, industri eller landbrug, gennemføres og giver de nødvendige sidegevinster for miljøet.

3.4 Bæredygtige forretningsmodeller for en modstandsdygtig økonomi

Sunde økosystemer udgør selve fundamentet for vores økonomi. **Virksomhederne er stærkt afhængige af naturressourcer**: 72 % af de 4,2 millioner virksomheder i euroområdet er stærkt afhængige af mindst én naturrelateret tjeneste såsom bestøvning, rent vand, sund jord eller tømmer[106].

Udrulningen af lovgivningen om den grønne pagt forventes at **øge beskæftigelsen og bruttomerværdien i de grønne økonomiske sektorer** og dermed styrke EU's konkurrenceevne. Disse sektorer viste en betydelig modstandsdygtighed under flere på hinanden følgende kriser og klarede sig bedre end økonomien som helhed. Den grønne økonomi tegner sig dog stadig for mindre end 3 % af økonomien i EU[107].

Naturens bidrag og værdi overses ofte i alt for mange forretnings- og investeringsbeslutninger. For at afhjælpe dette vil der være behov for stærke partnerskaber med erhvervslivet understøttet af de centrale benchmarks, der er fastsat i EU-reglerne. Det nylige initiativ om "grønne anprisninger" omhandler risikoen for grønvaskning, som kan overvindes ved hjælp af standardiserede metoder. **Direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering**[108] og det foreslåede **direktiv om virksomheders due diligence i forbindelse med bæredygtighed**[109] støtter ansvarlig virksomhedsadfærd på tværs af værdikæder og forebygger, afbøder og imødegår de negative sociale, klima- og miljømæssige virkninger af forretningsaktiviteter, der udøves af virksomheder, som er hjemmehørende i eller uden for EU, og som opererer i EU. Øget anvendelse af **nye regnskabsmetoder til forvaltning af virksomheders naturkapital** vil give værdifulde data, som virksomheder kan offentliggøre, f.eks. i henhold til direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering. Der er behov for en større indsats for at hjælpe virksomhederne med at opfylde deres rapporteringsforpligtelser.

Det er lige så vigtigt at **forbedre adgangen til finansiering** for nystartede virksomheder og vækstvirksomheder i EU, fremme forskning og innovation, **udvikle færdigheder og tilvejebringe de nødvendige kritiske råstoffer**, som det er at støtte bæredygtige virksomhedsmodeller.

3.5 Retfærdig omstilling og miljømæssig retfærdighed

Konsekvenserne af miljøforringelse og forurening for EU-borgerne er ikke jævnt fordelt i de enkelte EU-lande og mellem dem. **Sårbare grupper** — uanset om de er sårbare af socioøkonomiske årsager, på baggrund af deres sundhed, alder, køn, eller fordi de tilhører et mindretal **— påvirkes uforholdsmæssigt** af klimaændringer, miljørisici og dermed forbundne sundhedsrisici og ændringer på arbejdsmarkedet. Dette **svækker den sociale samhørighed** og undergraver tilliden til regeringerne og dermed omstillingens levedygtighed.

EU's **dagsorden for retfærdig omstilling** har til formål at opnå et skift, der er til gavn for alle. Mekanismen for retfærdig omstilling er en fond, der skal støtte arbejdstagere og borgere, der

106 COM(2023) 376 final.
107 Eurostats datasæt (env_ac_egss2).
108 Direktiv (EU) 2022/2464.
109 COM(2022) 71 final.

bor i de regioner, som er mest berørt af omstillingen (fonden har fået bevilget mindst 100 mia. EUR). Emissionshandelssystemet (ETS) reducerer emissionerne og genererer indtægter for medlemsstaterne til at tackle klimaændringerne. Den **sociale klimafond**, der finansieres under emissionshandelssystemet, vil mobilisere 87 mia. EUR til at støtte sårbare husstande, transportbrugere og mikrovirksomheder. Den første vurdering[110] af gennemførelsen af Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet[111] viste, at medlemsstaterne er begyndt at gennemføre foranstaltninger til en retfærdig omstilling med betydelige forskelle på tværs af landene, hvor der er plads til forbedringer.

EU's strategi for **ligestilling mellem kønnene** for 2020-2025 og genopretnings- og resiliensfaciliteten tackler kønsrelaterede og tværgående uligheder i forbindelse med denne proces[112]. **EU's dagsorden for færdigheder** støtter lærende i alle aldre og arbejdstagere i at få adgang til uddannelse og livslang læring.

Bevisgrundlaget for den miljømæssige og sociale sammenhæng er stadig i vid udstrækning underudviklet med nogle få undtagelser. **Ulighederne med hensyn til luftforurening** er ikke blevet bedre mellem 2007 og 2020. De fattigste regioner (hvis BNP pr. person er blandt det 20 % laveste) har et PM2,5-niveau, der konsekvent er ca. en tredjedel højere end gennemsnittet, og det er usandsynligt, at dette udbedres hurtigt. Mennesker, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, har mindre adgang til drikkevand og sanitet af høj kvalitet[113].

Større bevidsthed om **den grønne økonomis jobskabelsespotentiale** kan øge den offentlige støtte. I 2021 havde 4,3 millioner mennesker arbejde inden for den cirkulære økonomi, hvilket er en stigning på 11 % i forhold til 2015[114], mens den dermed forbundne merværdi steg med 27 % og nåede op på ca. 299 mia. EUR[115]. Sektoren for rent vand, affald og oprydning beskæftiger alene ca. 1 mio. mennesker, og investeringer i rene teknologier er drivkraften bag yderligere jobskabelse.

Der har været en stigende bevidsthed om behovet for at beskytte **sårbare grupper** (f.eks. i henhold til det foreslåede luftkvalitetsdirektiv og direktivet om byspildevand) og gennemførelsen af princippet om adgang til vand i den **europæiske søjle for sociale rettigheder**. Disse ændringer er en mulighed for at intensivere indsatsen for miljømæssig retfærdighed. På globalt plan har EU stået i spidsen for partnerskaber om retfærdig energiomstilling med Sydafrika, Indonesien, Vietnam, Senegal og Indien. Arbejdsprogrammet for retfærdig omstilling, der blev fastlagt på COP28, vil gøre det muligt at udveksle synspunkter om forløb til retfærdig omstilling.

---

110 Nøglebudskaber fra EMCO og SPC om gennemførelsen af Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet pdf (europa.eu).

111 Rådets henstilling af 16. juni 2022 om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet 2022/C 243/04.

112 Se EIGE's kønsligestillingsindeks for 2023 for forbindelser mellem køn og miljø.

113 Se: Europa-Kommissionen, Access to Essential Services – Evidence from EU Member States: Final Synthesis Report, 2023.

114 Eurostats datasæt (cei_cie011).

115 Eurostats datasæt (cei_cie012).

3.6 Sammenhæng mellem miljø og sundhed

Der er øget bevidsthed om naturens og biodiversitetens rolle for menneskers sundhed og trivsel. Siden 2021 har det europæiske overvågningscenter for klima og sundhed støttet samarbejdet om, hvordan klimaændringerne påvirker menneskers sundhed, og Det Europæiske Miljøagenturs atlas over sundhed og miljø indeholder kort til at visualisere miljøvirkningerne.

Én ud af ti for tidlige dødsfald i Europa kan kædes sammen med forurening, som i højere grad påvirker de dårligt stillede og sårbare befolkningsgrupper. Miljøårsager menes at ligge til grund for **over en fjerdedel af en million kræftdødsfald** i Europa hvert år, og forurening har en særlig skadelig virkning på **små børn**[116]. Meddelelsen om en samlet tilgang til mental sundhed[117] understreger de **mentale sundhedsvirkninger** ved eksponering for luftforurening eller giftige kemikalier i offentlige områder og de positive virkninger af et rent miljø for både fysisk og mental sundhed.

Forskere er i stigende grad bekymrede over **mikroplasts** potentielle indvirkning på menneskers sundhed og advarer om, at eksponering for kemikalier kan føre til **reproduktive og udviklingsmæssige sundhedsproblemer**, herunder infertilitet, spontan abort, abnorm fosterudvikling og tidlig pubertet.

I **One Health-tilgangen** anerkendes det, at folkesundheden og sundheden af husdyr, vilde dyr, planter og det omgivende miljø er indbyrdes afhængige. Denne tilgang indgår i EU-initiativer såsom fra jord til bord-strategien og lægemiddelstrategier, som omfatter foranstaltninger til at reducere den samlede anvendelse af antimikrobielle stoffer, herunder i forbindelse med husdyrbrug, for at forebygge antimikrobiel resistens.

På **globalt plan** har EU på et tidligt tidspunkt støttet One Health-tilgangen under konventionen om den biologiske mangfoldighed og firepartsalliancen (FAO, UNEP, WHO og WOAH). **COP28-erklæringen om klima og sundhed**[118] forpligter parterne til at tackle klimarelaterede sundhedsvirkninger og fremme samarbejdet om One Health.

3.7 Digitalisering

I det ottende miljøhandlingsprogram understreges det, at digitalisering rummer et uudnyttet potentiale til at fremskynde omstillingen.

Gennemførelsen af **initiativet om et grønt dataområde** og revisionen af reglerne for deling af miljømæssige geospatiale data ("GreenData4All") søger at stille relevante miljødata til rådighed for at styrke evidensbaseret politikudformning og -gennemførelse.

Et specifikt eksempel er det nye **digitale produktpas**, som er et resultat af EU-strategien "Et Europa klar til den digitale tidsalder". Produktpasset vil bidrage til at bruge færre materialer og mindre energi, reducere emissionerne, minimere affald og endda fremme dematerialisering.

---

116 COM(2021) 44 final.
117 COM(2023) 398 final.
118 Focus on Health at COP 28 (who.int).

Der er behov for yderligere tiltag vedrørende digitalisering for at gøre det **lettere** for medlemsstaterne og virksomhederne at **rapportere** om klima- og miljøpræstationer.

Tiltag vedrørende digitalisering kan ikke blot hjælpe regeringerne, men også sætte borgerne i stand til at hjælpe med at overvåge miljøets tilstand. Udnyttelse af det **fulde potentiale for moderne dataindsamling og -analyse** (herunder gennem Copernicussatellitter) vil styrke overvågnings- og rapporteringsrammen under det ottende miljøhandlingsprogram. Anvendelse af **borgervidenskabelige** metoder kan øge bevidstheden, lægge offentligt pres på regeringer og bidrage til miljømæssig fremsynethed.

De miljømæssige virkninger af digitalisering vokser hurtigt, og det vil derfor være afgørende at tackle de potentielle **miljømæssige ulemper** (på grund af den tilknyttede stigning i energiforbrug samt produktion, forbrug og bortskaffelse af elektronisk udstyr).

3.8 Global udbredelse

Årsagerne til **klimaændringer og tab af biodiversitet er globale, og mange former for forurening er grænseoverskridende**. **EU kan ikke nå sine klima- og miljømål alene**.

Den grønne pagt har sat nyt skub i EU's globale grønne tiltag og klimaindsats. **Diplomati inden for rammerne af den grønne pagt** har fremmet den globale udbredelse af klima-, energi- og miljømål og, i kølvandet på covid-19-pandemien, **bæredygtighed i forbindelse med den globale økonomiske genopretning**. EU lancerede **grønne alliancer** med Japan, Norge og Canada og **grønne partnerskaber** med Korea og Marokko. . EU har også intensiveret sit samarbejde med ligesindede donorer og har indledt partnerskaber om retfærdig energiomstilling med Sydafrika, Vietnam, Indonesien og Senegal og samtidig styrket samarbejdet med flere andre lande og regionale grupperinger. På multilateralt plan har vedtagelsen af **den globale Kunming-Montreal-ramme for biodiversitet** på den 15. partskonference (COP15) under konventionen om den biologiske mangfoldighed og vedtagelsen af **Traktaten om biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion** været vigtige milepæle i det internationale samarbejde. Der blev gjort fremskridt på FN's **klimakonferencer COP27 og COP28**, bl.a. forpligtelserne under den globale statusopgørelse til at fordoble energieffektiviteten og tredoble kapaciteten inden for vedvarende energi og det globale metantilsagn, der dækker energi-, affalds- og landbrugssektorerne. Derudover har FN's globale ramme for kemikalier, FN's konference om vand i 2023 og indledningen af forhandlinger om en mellemstatslig mekanisme til at sætte en stopper for plastforurening også været vigtige resultater. Den europæiske grønne pagt har også resulteret i ny EU-lovgivning (om skovrydning, CBAM osv.), der sigter mod mere bæredygtige forsyningskæder og fører til et stærkere internationalt engagement i specifikke spørgsmål, herunder i forbindelse med EU's handelspolitik. **EU's frivillige revision af fremskridtene med gennemførelsen af 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling,** der første gang blev gennemført i 2023, viser, at EU er fast besluttet på at opfylde de 17 mål for bæredygtig udvikling og har gjort fremskridt mod at opnå disse mål[119].

[119] COM(2023) 700 final.

I lyset af de aktuelle udfordringer for **multilateralismen** som følge af forværringen af de geopolitiske forbindelser er det afgørende at **mobilisere tredjelande** for at nå fælles klima- og miljømål. EU skal bygge videre på sit diplomatiske netværk, sin politiske indflydelse og teknologiske ekspertise, sine uddannnelsesprogrammer og finansielle ressourcer for at **samarbejde med regeringer og virksomheder** og bidrage til at **opbygge global modstandsdygtighed**, der kan forhindre ustabilitet, fødevareusikkerhed, befolkningsfordrivelse og tvungen migration, og fremme alle dimensioner af global bæredygtig udvikling. Det er også bydende nødvendigt at **medfinansiere den retfærdige omstilling på globalt plan.**

4. MÅLING AF FREMSKRIDT

For at vurdere fremskridtene og fremme strategisk politisk kommunikation på højt plan fremlagde Kommissionen **overvågningsrammen for den ottende miljøhandlingsplan** efter høringer af interessenter[120]. Den omfatter 28 nøgleindikatorer, der giver en strategisk tilgang til at spore systemiske ændringer i praksis i fuld overensstemmelse med sektorspecifikke klima- og miljøovervågningsværktøjer. Det Europæiske Miljøagentur vil på grundlag af udvalgte nøgleindikatorer offentliggøre **årlige overvågningsrapporter**.

Som krævet i det ottende miljøhandlingsprogram bør overvågningsrammen forblive stabil for at sikre ansvarlighed. Den blev vedtaget i 2022, og de nøgleindikatorer, den indeholder, er stadig egnede til formålet. Ikke desto mindre arbejdes der på at forbedre de nuværende indikatorer og udvikle nye (se det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene), og en ajourføring af overvågningsrammen kan overvejes i fremtiden.

I løbet af de seneste år har Kommissionen udviklet flere **nye tværgående overvågningsrammer** for at måle fremskridtene med systemiske ændringer, herunder fremskridt med hensyn til målene for bæredygtig udvikling og modstandsdygtighed. Ved udviklingen af disse rammer har Kommissionen anvendt klima- og miljøindikatorer fra de nuværende tematiske overvågningsrammer, herunder overvågningsrammen for det ottende miljøhandlingsprogram. Disse indikatorer anvendes også i det europæiske semester. Der arbejdes på at udvikle en ramme **til måling af fremskridt "ud over BNP**" på vej mod en oversigt over bæredygtig og inklusiv velfærd.

5. KONKLUSIONER

EU har indført ambitiøse langsigtede mål, initiativer og rammelovgivning inden for rammerne af den grønne pagt og i overensstemmelse med det ottende miljøhandlingsprogram. Dette har sat EU **på den rette kurs** mod en CO_2-neutral, ren, naturpositiv og cirkulær økonomi. Det har nu en solid retlig ramme, der fastsætter klima- og miljømål og tværsektoriel lovgivning for at fremskynde omstillingen i nøglesektorer i økonomien såsom energi, industri og transport. De

[120] COM(2019) 640 final.

fleste initiativer skal stadig gennemføres fuldt ud. Det er derfor **for tidligt at vurdere deres fulde indvirkning på miljøet**.

Den grønne pagt skitserer EU's vej mod en bæredygtig fremtid på en sådan måde, at man undgår at nå sociale, klima- og miljømæssige tippepunkter, som vil skade økonomien og samfundet. Det er en systemisk strategi, der gennemføres i fuld overensstemmelse med de prioriterede mål og grundforudsætningerne i det ottende miljøhandlingsprogram. Den bygger på synergier mellem mål inden for klima, miljø, det sociale område, industri og konkurrenceevne, og fremskridt på ét område har en løftestangseffekt på andre områder.

Initiativerne vedrørende cirkulær økonomi og nulforurening vil udløse positive ændringer, der vil bidrage til at modvirke klimaændringer og beskytte biodiversiteten. Beskyttelse af naturen skaber sidegevinster for modvirkning af og tilpasning til klimaændringer. En ressourceeffektiv økonomi mindsker presset på økosystemerne, bidrager til at opretholde konkurrenceevnen på lang sigt og opbygger modstandsdygtighed over for eksterne chok. Visionen for 2050 i det ottende miljøhandlingsprogram er kernen i en retfærdig og rimelig grøn omstilling i og uden for EU, der er styret af ansvar på tværs af generationerne.

Der vil være behov for en indsats fra myndigheder på alle niveauer og fra den private sektor for at sikre, at lovgivningen har virkning i praksis, og **fremskynde** emissionsreduktioner, beskyttelse og genopretning af biodiversitet og udbredelsen af rene og cirkulære løsninger. Forenkling, modernisering og digitalisering samt tilstrækkelig finansiering vil være afgørende for en vellykket gennemførelse af den politiske og lovgivningsmæssige ramme. Det er også vigtigt at forstå og overvinde de udfordringer, der er forbundet med gennemførelsen, for at den retlige ramme kan få fodfæste og give resultater, og for at alle berørte parter vil give deres opbakning til den. Alle sektorer og grupper skal kunne se den fordel, som den grønne omstilling har for dem.

Med henblik herpå vil Kommissionen fortsat arbejde tæt sammen med medlemsstaterne og alle interessenterne. Dialoger med økonomiske aktører og arbejdsmarkedets parter samt borgerpaneler[121] er eksempler på dette arbejde om at støtte nøglegrupper i forståelsen af klima- og miljørisici og øge deres støtte til de foranstaltninger, der er nødvendige for at opbygge modstandsdygtighed og langsigtet bæredygtighed i alle segmenter af det socioøkonomiske spektrum.

Der er behov for betydelige investeringer for at styrke den grønne omstilling i EU og nå målet om klimaneutralitet. Finansiering af den grønne omstilling er afgørende for at undgå omkostningerne ved klimaændringer og miljøforringelse, som ødelægger de økosystemtjenester, der fremmer økonomien og samfundet. For at afhjælpe finansieringsgabet er der behov for offentlige og private investeringer, og subsidier vedrørende fossile brændstoffer og andre miljøskadelige områder bør udfases.

Investorer og industrien er i stigende grad ved at forstå, hvad bæredygtighed betyder for deres forretningsmodellers fremtid, og hvilke strategiske beslutninger de skal træffe på lang sigt. For

[121] Medborgerplatformen – Europa-Kommissionen (europa.eu).

at den grønne omstilling kan gennemføres, skal den integreres bedre i økonomiske koordineringsmekanismer såsom makroøkonomisk koordinering og det europæiske semester.

Endelig er en global indsats over for klimaændringer og miljømål afgørende. EU har stået i spidsen ved at sætte klimaændringer, tab af biodiversitet og senest plastforurening og modstandsdygtighed over for vandmangel i centrum for den internationale dagsorden. Det mobiliserer det internationale samfund til at nå det ottende miljøhandlingsprograms vision om at leve et godt liv inden for planetens grænser.